

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЙ РЕГУЛЮВАННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ДИСПРОПОРЦІЙ**Шевченко О.В.**

Предметом дослідження є принципи та підходи до визначення стратегій регулювання регіональних диспропорцій.

Метою дослідження є вироблення підходу до формування стратегій регулювання регіональних диспропорцій та їх класифікації. Завданнями дослідження є аналіз теоретичних підходів до формування інструментів впливу на регіональну диспропорційність та практику регулювання диспропорційності; виявлення суттєвих чинників, що покладаються в основу формування стратегій регулювання диспропорційності; класифікація стратегій впливу на регіональну диспропорційність.

Використано методи системного аналізу; групувань і класифікацій та структурно-функціональний; порівняльного аналізу.

У роботі обґрунтовано підходи до регулювання диспропорційності і формування стратегій регулювання диспропорційності регіонального розвитку. Визначено, що диспропорційність має об'єктивний характер, однак піддається регулюючому впливу з боку інструментів державної регіональної політики. Доведено, що основою для класифікації стратегій впливу на диспропорційність є поєднання об'єктивних характеристик диспропорційності з можливостями її регулювання, а також самі соціально-економічні характеристики диспропорційності та цілі, що покладаються в основу регулювання диспропорційності. Визначено, що будь-який вид стратегії регулювання диспропорційності носить загальнодержавний характер. Показано вагомую роль міжрегіонального співробітництва у формуванні стратегій регулювання диспропорційності.

Результати роботи можуть бути застосовані при розробці стратегій впливу на регіональну диспропорційність на загальнодержавному рівні та в цілому на формування державної регіональної політики, а окремі підходи до регулювання диспропорційності – при розробці механізмів міжрегіональної взаємодії. Регулюючий вплив на диспропорційність має проводитись з метою недопущення перетворення диспропорційності на деструктивний чинник регіональних трансформацій.

Ключові слова: регіональні диспропорції, державне регулювання регіонального розвитку, стратегії.

ФОРМИРОВАНИЕ СТРАТЕГИЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ ДИСПРОПОРЦИЙ**Шевченко О.В.**

Предметом исследования являются принципы и подходы к определению стратегий регулирования региональных диспропорций.

Целью исследования является выработка подхода к формированию стратегий регулирования региональных диспропорций и их классификации. Задачами исследования является анализ теоретических подходов к формированию инструментов влияния на региональные диспропорции и практику регулирования диспропорций; выявление существенных факторов, положенных в основу формирования стратегий регулирования диспропорций; классификация стратегий влияния на региональные диспропорции.

Использованы методы системного анализа, группировок, классификаций и структурно-функциональный метод, метод сравнительного анализа. В работе обоснованы подходы к регулированию диспропорции и формированию стратегий регулирования диспропорций регионального развития.

Определено, что диспропорция имеет объективный характер, однако подвергается регулирующему влиянию инструментами государственной региональной политики. Доказано, что основой для классификации стратегий воздействия на диспропорции является сочетание объективных характеристик диспропорций с возможностями их регулирования, а также сами социально-экономические характеристики диспропорции и цели, положенные в основу регулирования диспропорций. Определено, что любой вид стратегии регулирования диспропорций носит общегосударственный характер. Показано важную роль межрегионального сотрудничества в формировании стратегий регулирования диспропорций.

Результаты работы могут быть применены при разработке стратегий влияния на региональные диспропорции на общегосударственном уровне, а также на формирование государственной региональной политики, а отдельные подходы к регулированию диспропорций – при разработке механизма межрегионального взаимодействия. Регулирующее воздействие на диспропорции следует осуществлять с целью недопущения превращения диспропорций в деструктивный фактор региональных трансформаций

Ключевые слова: региональные диспропорции, государственное регулирование регионального развития, стратегии.

JEL: H11, O21, R12

FORMATION OF THE STRATEGIES OF REGIONAL DISPARITIES REGULATION**Shevchenko O.V.**

The subject of the study is the principles and approaches to the definition of strategies for regional disparities regulation.

The purpose of the study is to develop an approach to the formation of strategies for regional disparities regulation and their classification. The objectives of the study are to analyze the theoretical approaches to the formation of influence instruments on regional disproportions and practice of disparities regulation; identification of the essential factors that underlie the formation of strategies for disparities regulation; classification for strategies influencing the regional disproportions.

The method of system analysis, grouping, classifications, and structural-functional method, and benchmarking method are used in the research.

Approaches to the disparities regulation and formation of strategies for regulation of regional development disproportions are found. It has been determined that regional disparities have objective character, but it is the subject of regulation by the state regional policy instruments. It is proved that the basis for the classification of strategies for influencing on disparities is the combination of objective characteristics of disproportions with the possibilities of their regulation, as well as the socioeconomic characteristics of the disproportions and goals put into the base for regulation. It is determined that any kind of the disparities regulation strategy has countrywide character. The essential role of interregional cooperation in shaping of the strategies is shown.

The results of the work can be applied for the working out of strategies of the influence on regional disproportions at the national level and in general on the formation of the state regional policy, and some approaches to the regulation of disproportions – for the development of interregional interaction mechanisms. The regulatory influence to disproportions should be carried out in order to prevent the transformation of disproportions into a destructive factor of regional transformations.

Key words: regional disparity, public administration of regional development, strategies.

Актуальність теми. Збільшення регіональної диспропорційності в Україні за показниками соціально-економічного розвитку – у першу чергу за тими, які значною мірою залежать від економічної кон'юнктури – показником прямих іноземних інвестицій, будівництва, експорту та імпорту товарів – ще раз зумовлює необхідність впливу на диспропорційність з метою недопущення її перетворення на деструктивний чинник регіональних трансформацій. Такий регулюючий вплив має бути варіативним, релевантним поточній ситуації, використовувати відповідний набір інструментів та цілей. Вочевидь, регулюючий вплив неможливо сформувати без окреслення стратегічних підходів до самої мети регулювання диспропорційності, а крім того, стратегії регулювання диспропорційності можуть бути різними. Зазначене вище обумовлює актуальність даного дослідження.

Ступінь дослідження даної проблеми вченими. Питання регіональної диспропорційності належить до сфери досліджень багатьох авторів. Так, Раєвнева О.В. і Бобкова О.Ю. [1] розробили концептуальну схему методичного забезпечення державного регулювання диспропорцій розвитку регіонів. Козирева О.В. [2] виявила чинники зростання обсягу ВВП на одну особу у межах країн ЄС відповідно до рівнів розвитку регіонів країни. Омельченко О.І. [3] виявила збільшення ступеня нерівномірності економічного розвитку регіонів за період і дивергентні тенденції. Вдовічен А.А. і Кругляк А.В. [4] визначили головні перешкоди та проблеми диференціації регіонів у країнах-членах ЄС, ключові пріоритети у подоланні диспропорцій розвитку та провели паралелі з аналогічними перешкодами та проблемами розвитку регіонів України. Ґрунтовна оцінка динаміки соціально-економічного розвитку регіонів та нерівномірності проведена групою авторів під керівництвом Клебанової Т.С. та М.О. Кизима [5]. Разом з тим, недослідженим залишається питання вироблення стратегічних підходів до регулювання диспропорційності регіонального розвитку.

Предметом дослідження є принципи та підходи до формування стратегій регулювання регіональних диспропорцій.

Метою дослідження є вироблення підходу до формування стратегій регулювання регіональних диспропорцій та їх класифікації.

Завданнями дослідження є наступні: проаналізувати теоретичні підходи до формування інструментів впливу на регіональну диспропорційність та практику регулювання диспропорційності; виявити суттєві чинники, що покладаються в основу формування стратегій регулювання диспропорційності; класифікувати стратегії впливу на регіональну диспропорційність.

Методи. У роботі використано методи системного аналізу (при вивченні теоретичних підходів та практики регулювання диспропорційності); групувань і класифікацій та структурно-функціональний (при систематизації визначальних чинників, що лежать в основі поділу стратегій регулювання диспропорційності на групи); порівняльного аналізу (для виявлення сутнісних характеристик видів стратегій регулювання диспропорційності і наслідків їх застосування).

Постановка проблеми. Збільшення рівнів диспропорцій регіонів в Україні за показниками соціально-економічного розвитку відображають слабкість регулюючих інструментів, які нині застосовуються до впливу на диспропорційність, і відсутність системи у їх застосуванні. З метою забезпечення ефективності регулювання диспропорцій доцільно виробити єдиний стандартизований підхід до впливу на диспропорційність і сформулювати стратегії регулювання диспропорційності.

Результати дослідження. Підходи до формування стратегій регулювання диспропорцій регіонального розвитку мають базуватися на усвідомленні двох чинників. По-перше, диспропорційність розвитку регіонів більшою мірою має об'єктивний характер, ніж є результатом впливу суб'єктивних чинників на розподіл ресурсів, а по-друге, диспропорційність значною мірою піддається регулюючому впливу інструментами

державної регіональної політики. Тому види стратегій регулювання диспропорцій залежать від поєднання цих двох чинників.

У науковій літературі існує низка теоретичних підходів до вирішення питання регулювання диспропорцій, а також використання механізмів впливу на них. Зокрема, Ф. Мартін вважає, що політика згладжування диспропорцій просторового розвитку ґрунтується на твердженні, що економічний ландшафт, породжений «невидимою рукою ринку», занадто нерівномірний. Однак завдання підвищення економічної ефективності може вимагати регулювання процесів концентрації виробництва. При підрахунках можливого виграшу від концентрації потрібно враховувати два протилежних ефекти: виграш від агломерації, пов'язаний з позитивним ефектом від масштабу і позитивними екстерналіями, і можливі втрати від надмірної експлуатації, що виражаються, наприклад, у погіршенні екології або зростанні постійних витрат (наприклад, цін на нерухомість) [6].

На думку інших дослідників, поляризований розвиток регіонів у межах країни завжди існує (згідно теорії кумулятивного зростання); певні переваги, що є в окремих територіях, призведуть до прискореного примноження їх економічного потенціалу на фоні депресивних регіонів. Інформаційну ж основу розробки стратегії соціально-економічного розвитку регіонів складає перелік показників, що розкривають їх стратегічний потенціал, конкурентні переваги для залучення інвестицій. Група стратегічних показників має бути спрямована на комплексну оцінку економічного потенціалу території: геополітичне положення, місце регіону в суспільному поділі праці, конкурентоспроможність, економічний потенціал, інфраструктура, інвестиційна привабливість і культурно-історична місія [7].

Як вважають інші науковці, в Україні можна використати такі заходи подолання соціально-економічних диспропорцій регіонів:

- розробка та контроль за виконанням ефективних програм регіонального розвитку з обов'язковим урахуванням особливостей та можливостей регіону;
- створення ефективної системи територіальної організації, яка б займалася диференціацією доходів та витрат бюджетів регіонального рівня;
- створення умов розміщення виробництв та підприємств в економічно відсталих регіонах, що забезпечить їх сталий розвиток;
- розробка та практична реалізація системи регіональних стимулів, що створить умови більш повного використання ресурсів регіону для підвищення ефективності діяльності в регіоні;
- усунення відмінностей соціально-економічного стану мешканців регіону, що призведе до стабілізації міграції населення у регіонах країни;
- посилення регіональної свідомості мешканців, що дасть змогу реалізувати їх потенціал за місцем проживання [8].

Важливим чинником формування стратегії регулювання диспропорцій регіонального розвитку є усвідомлення об'єктивної заміни політики вирівнювання розвитку територій політикою створення умов для повного використання потенціалу регіонів, тобто умов, які дають можливість регіонам реалізувати потенціал, здійснити максимальний внесок в економічний розвиток, отримати конкурентні переваги на зовнішньому ринку [9].

Подібні теоретичні підходи лежать в основі практичних принципів регулювання диспропорційності. Зокрема, у країнах ЄС при регулюванні диспропорцій широко використовується принцип перерозподілу коштів від «багатих» до «бідних» регіонів через механізми структурних фондів ЄС. До їх компетенції належать питання, які виходять за межі інвестування у виробництво і розповсюджуються на розбудову інфраструктури та створення нормального середовища для розвитку бізнесу. Принципами регіональної політики у сфері регулювання диспропорційності є наступні:

- диспропорції між регіонами вирівнюються за допомогою коштів, які переважно надаються під конкретні програми стимулювання розвитку територій;
- відбувається концентрація коштів допомоги депресивним територіям в спеціальних структурних фондах та наступне їх цільове використання, що дозволяє запобігти розпорошенню таких коштів та зменшити рівень зловживань;
- політика кожного структурного фонду ЄС розробляється на двох чи трьох рівнях, при різних комбінаціях учасників фонду;
- ЄС має діяти відповідно до принципу субсидіарності тільки в тому разі й доти, доки держави-члени та окремі регіони не можуть ефективно виконати завдання та поки ці завдання (через їх масштаб чи наслідки) може ефективно зробити ЄС;
- при регулюванні диспропорційності використовуються принцип пропорційності (закони йдуть паралельно з фінансовою допомогою) та принцип партнерства або компліментарності (спільне фінансування) [10].

Одним із базових моментів нової парадигми усвідомлення політики регулювання диспропорцій є встановлення об'єктивного співвідношення між частками інвестиційних ресурсів, що виділяються на стимулювання економічного росту регіонів, і тими, що виділяються на зменшення регіональних відмінностей. Тому для регулювання диспропорційності обсяг інвестицій та напрямки їх вкладення відіграють важливу роль.

Отже, зазначена вище важливість врахування диспропорційності у розробці регіональної політики в країнах ЄС, а також запропоновані дослідниками заходи і підходи до подолання/управління диспропорційністю демонструють різну ступінь участі органів влади у системі впливу на диспропорції. З одного боку, це віддзеркалює різну спроможність органів влади впливати на диспропорційність. З іншого боку, це відображає і підтверджує

визначену вище тезу про поєднання об'єктивності і регульованості диспропорцій. І оскільки регіон є цілісним економічним комплексом, а не окремим господарюючим суб'єктом, то впливати на нього слід інструментами державного регулювання, не залишаючи під дією саморегулюючих механізмів ринку. Однак при цьому варто враховувати роль підприємств у формуванні регіональних пропорцій: вибираючи регіони для виробничої діяльності, підприємства орієнтуються на можливості розміщення виробництва на ринках менш розвинених регіонів і на наявність попиту на продукцію, який є вищим у сильнорозвинених регіонах. Звідси, за допомогою розміщення виробництва також забезпечується регулювання диспропорцій.

На нашу думку, для побудови системи регулювання диспропорцій і формування стратегій регулювання диспропорцій можна використати теорію державного регулювання та види регулювання – директивне, індирикативне, індирикативне та регулятивне. Стратегії регулювання диспропорцій ґрунтуються на цих видах державного регулювання економіки і можуть варіюватися від найслабшого виду регулювання – індирикативного, через регулятивне і індирикативне до найсильнішого – директивного. Ефективність регулювання диспропорцій залежить не стільки від виду регулювання, скільки від правильності його застосування до регулювання тих чи інших показників.

Пропонуємо наступну класифікацію видів та способів регулювання диспропорційності, на основі яких можна будувати стратегії регулювання регіональної диспропорційності (див. табл.).

Директивне регулювання можна застосовувати при визначенні соціальної допомоги, розрахунку обсягів нарахованих субсидій. Критерієм ефективності регулювання є досягнення визначених результатів. Стратегія регулювання диспропорційності є «стратегією скорочення диспропорційності».

Види стратегій регулювання диспропорційності в залежності від способів регулювання диспропорційності

Вид регулювання та способи регулювання	Показник / Сфера застосування	Спосіб вимірювання ефективності	Види стратегії
Директивне	Обсяг соціальної допомоги Обсяг нарахованих субсидій	Відповідність результатів поставленим завданням	Стратегія скорочення диспропорцій
Індирикативне	Обсяг введеного в експлуатацію житла Обсяги залучення прямих іноземних інвестицій Обсяг капіталовкладень	Наближення результатів до наперед визначених	Стратегія згладжування диспропорцій, недопущення різких міжрегіональних відмінностей
Регулятивне	Середньомісячна заробітна плата Кількість безробітних Обсяги експорту товарів Обсяги імпорту товарів	Досягнення керованості результатів	Стратегія оптимального використання диспропорцій
Індирикативне	Обсяг реалізованої промислової продукції Обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції Валовий регіональний продукт	Розкриття потенціалу для подальшого оптимального використання результатів	Стратегія регулювання відповідно до кон'юнктури ринку

Джерело: розроблено автором

Індирикативне регулювання можна застосувати при визначенні обсягів прямих іноземних інвестицій, капітальних інвестицій. Критерієм ефективності регулювання буде наближення до запланованих результатів. Стратегія регулювання диспропорційності є «стратегією згладжування диспропорцій».

Регулятивне тип стратегій можна застосовувати при визначенні обсягів експорту та імпорту товарів. Критерієм ефективності регулювання є ступінь досягнення керованості результатів. Стратегія регулювання диспропорційності є «стратегією оптимального використання диспропорцій».

Індирикативне планування можна застосувати при визначенні обсягів реалізованої продукції. Критерієм ефективності регулювання є розкриття потенціалу для подальшого оптимального використання результатів. Стратегія регулювання диспропорційності є «стратегією відповідності кон'юнктури ринку».

Вибір стратегії регулювання диспропорційності ґрунтується на кількісних методах прогнозування і передбачає розробку моделей регулювання диспропорційності.

Стратегії регулювання диспропорцій належать до стратегій, що застосовуються в залежності від внутрішніх та зовнішніх умов, тобто вони є функціональними. Це робить їх варіативними, змінними і ще раз підкреслює необхідність застосування моделювання процесів регулювання диспропорційності. Основою для моделі має стати вимірювання нерівномірності та оцінка ймовірності її переростання у загрозу порушення відтворювальних пропорцій.

Для недопущення переростання нерівномірності у реальну загрозу порушення консолідованого господарського простору доцільно диференціювати методи прямого і непрямого впливу на показники розвитку економіки. Прямі важелі доцільно застосовувати тільки до обмеженого кола показників, серед яких – обсяги залучення інвестицій, фінансові результати діяльності підприємств, бюджетно-податкові показники, а також показники соціальної сфери (зокрема, кількість працевлаштованих громадян), оскільки їх вирівнювання здатне спричинити покращення показників реального сектора, сфери послуг, фінансового сектора та соціальної сфери. Непрямі важелі доцільно застосовувати до активізації промислового та сільськогосподарського виробництва, будівництва, експорту-імпорту товарів та послуг, рівня споживчих цін, рівня безробіття, реального наявного доходу. Також доцільно диференціювати стимулюючі та підтримуючі методи стосовно регіонів – державна підтримка повинна надаватися регіонам лише на вирішення проблем структурної трансформації.

Як зазначалось вище, обґрунтований розподіл інвестиційних ресурсів між стимулюванням розвитку регіонів та зменшенням диспропорцій є важливим елементом всіх видів стратегій регулювання регіональної диспропорційності. Тому головний ресурс впливу на диспропорції – інвестиційний.

Зростаюча регіональна диспропорційність за обсягами інвестиційних ресурсів може стати перепорою на шляху до формування консолідованого економічного простору в країні, гальмуватиме процеси зміцнення господарських зв'язків, а слабкі позиції окремих регіонів в інвестиційній діяльності гальмують розширення виробництва. Диспропорційність рівнів соціально-економічного розвитку регіонів України зумовлює необхідність вироблення різних підходів до стимулювання притоку інвестицій у різних регіонах.

Тому доцільно сформувати моделі визначення оптимального співвідношення між частками інвестиційних ресурсів, що виділяються на стимулювання економічного зростання регіонів, та частками, що спрямовуються на зменшення регіональних відмінностей.

Використати інвестиційний інструмент для регулювання диспропорцій можна декількома способами: стимулювання окремих точкових проектів у різних регіонах і недопущення надмірного перенасичення інвестиційними ресурсами у цих же регіонах з метою дотримання параметрів збалансованого розвитку. Такі заходи мають вживатися на рівні держави, які повинні протидіяти розростанню регіональної нерівномірності. Це означає стимулювання точкових проектів, які, однак, мають відповідати загальнодержавним цілям трансформації – збільшенню рівня продуктивної зайнятості, відновленню діяльності окремих підприємств. Для цього слід стабілізувати розвиток економіки в тих регіонах, що здатні забезпечити достатній рівень стабільності для всієї країни навіть під час коливань ринкової кон'юнктури, а також створити можливості для активізації внутрішнього потенціалу розвитку регіонів.

Зазначимо, що стратегія регулювання диспропорційності носить винятково унітарний характер. Це означає, що неможливо побудувати модель регулювання диспропорційності в окремих сферах відповідно до типів розвитку регіонів. Крім того, ця стратегія має загальнодержавний характер. Існує лише один надунітарний елемент системи регулювання диспропорцій – міжрегіональне співробітництво.

Міжрегіональне співробітництво можна охарактеризувати як систему економічних відносин та інтересів на регіональному рівні, що формується і розвивається у регіональних господарських системах; вона зумовлена природно-ресурсними умовами, галузевою спеціалізацією регіонів, усталеною системою конкурентних переваг. Міжрегіональне співробітництво є інструментом реалізації інтересів регіонів, вирішення внутрішніх проблем територій не на підґрунті конкуренції за залучення централізованих фінансових ресурсів (отримання бюджетних дотацій та субвенцій чи регіональних податкових преференцій), а на основі ефективнішого використання ресурсів розвитку регіону при зменшенні навантаження на державний бюджет щодо вирішення цих питань. Міжрегіональне співробітництво є одним із механізмів активізації інноваційних процесів та залучення інвестицій для реалізації високоефективних інноваційних проектів, здатним формувати нові центри економічного розвитку, навколо яких окреслюватимуться ареали економічного зростання, завдяки можливостям консолідації ресурсів зацікавлених регіонів навколо реалізації проектів спільного інтересу [11].

Власне, через вказані характеристики можна вважати міжрегіональне співробітництво надунітарним інструментом системи регулювання диспропорцій.

Для виявлення можливостей регулювання диспропорційності доцільно побудувати модель щодо оцінки впливу органів влади на диспропорційність. Застосування різних стратегій регулювання диспропорцій складає основу пропорційного розвитку регіонів і реалізується через плани розвитку регіонів. У свою чергу, досягти співіснування різних видів стратегій розвитку регіонів можна на основі поєднання способів фінансування стратегій. Інструментами регулювання диспропорцій є кластери, угоди, територіальні та регіональні цільові програми, державна стратегія та регіональні стратегії, програми подолання депресивності окремих регіонів, інвестиційні проекти регіонального розвитку. Вони можуть бути включені до всіх типів стратегій.

Висновки. У процесі дослідження способів впливу на диспропорційність було доведено, що стратегії регулювання диспропорцій регіонального розвитку мають ґрунтуватися на двох вихідних передумовах: диспропорційність є об'єктивним чинником, однак її можна змінювати, а види стратегій регулювання розвитку регіонів будуються на поєднанні цих двох чинників у різних пропорціях. Визначено, що запропоновані дослідниками заходи щодо регулювання диспропорційності відображають різну ступінь участі органів влади у цьому процесі. З одного боку, це говорить про різну спроможність органів влади впливати на диспропорційність, а з іншого, підтверджує висновок про необхідність поєднання об'єктивності та регульованості диспропорцій при розробці стратегій регулювання диспропорцій. Звідси доведено, що система

стратегій регулювання диспропорцій будується на використанні теорії державного регулювання та видів регулювання – директивного, індирективного, регулятивного та індикативного.

Стратегія регулювання диспропорційності носить винятково унітарний характер, що означає неможливість побудови моделі регулювання диспропорцій відповідно до типів розвитку регіонів, і є загальнодержавною стратегією. Однак існує і надунітарний елемент системи регулювання диспропорцій – міжрегіональне співробітництво, який можна застосувати до всіх стратегій регулювання диспропорцій і який значно покращує можливості регулювання диспропорцій.

Сформовані види стратегій регулювання диспропорцій можна застосовувати одночасно, розробляючи і виконуючи плани розвитку регіонів. Достатній обсяг фінансових ресурсів сприяє реалізації визначених цілей розвитку регіонів та регулювання диспропорцій.

Застосування регулюючого впливу до регіональної диспропорційності має проводитись з метою недопущення деструктивних тенденцій у регіональних трансформаціях, що і обумовлює необхідність застосування стратегічного превентивного підходу до регулювання регіональної диспропорційності.

Бібліографічні дані

1. Раєвнева О.В., Бобкова О.Ю. Диспропорційність соціально-економічного розвитку регіонів України: інструментарій оцінювання та регулювання. Монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2014. – 264 с.
2. Козирева О. В. Аналіз диференціації соціально-економічного розвитку регіонів у країнах-членах ЄС // Проблеми економіки. – №1. – 2016. – С.14-23.
3. Омельченко О. Оцінювання диференціації економічного розвитку регіонів України [Електронний ресурс] / О.Омельченко // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2016. – Вип. 2 (15). – С. 5-11. – Режим доступу: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2016/1600irou.pdf>.
4. Вдовічен А.А., Круглянко А.В. Диспропорційність розвитку регіонів: європейський досвід та його застосування в Україні / А. А. Вдовічен, А. В. Круглянко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 1 (163). – С. 220 – 232.
5. Неравновесность и цикличность динамики социально-экономического развития регионов: оценка, анализ, прогнозирование: монография / [под ред. Т.С. Клебановой, Н. А. Кизима]. – Х.: ФЛП Александрова К. М.: ИД «ИНЖЭК», 2012. – 512 с.
6. Мартін Ф. Географія нерівності в Європі // Журнал «SPERO». – № 9. – Осінь-зима 2008.
7. Регіональна політика в країнах Європи: уроки для України / За ред. С. Максименка. – К.: Логос, 2006. – 171 с.; Zimmermann-Steinhart P. Creating regional identities. Theoretical consideration / P. Zimmermann-Steinhart. // ECPR Joint sessions of Work-Shop, Granada, 14-19 April, 2005. – P.241-253; Treaty of the EU / treaties_others.htm ; Регіональна економічна політика країн ЄС: досвід для України: Монографія / М.С. Гамов, А.О. Єгоров, Г.Л. Кладова, О.О. Нечай, О.П. Сарнацький. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. –192 с. – С. 139. Післямова (с.181-185).
8. Пруднікова Л. О. Досвід подолання соціально-економічних диспропорцій розвитку регіонів зарубіжних країн // Економічний вісник Донбасу.– 2010. – № 3 (21). – С.32-35.
9. Чумаченко Н.Г. Регион в условиях роста открытости национальной экономики: моногр. / Н.Г. Чумаченко, Л.Г. Червова, Л.М. Кузьменко и др. / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2010. – 394с. – 1.1. Проблемы экономического развития регионов в современных условиях..., с. 6-21.
10. Регіональна економічна політика країн ЄС: досвід для України: Монографія / М.С. Гамов, А.О. Єгоров, Г.Л. Кладова, О.О. Нечай, О.П. Сарнацький. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2010. –192 с. – С. 139. Післямова (с.181-185).
11. Міжрегіональне співробітництво у системі нової регіональної політики України: аналіт. доп. / авт.кол. за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2011. – 32с.; Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп. / авт. кол. за ред. С.О. Білої. –К.: НІСД, 2011. – 80с., с. 4-21.

References

1. Rayevneva O.V., Bobkova O.Yu. Dysproportsiynist' sotsialno-ekonomichnogo rozvytku regioniv Ukrayiny: instrumentariy otsinyuvannya ta reguluyvannya [Disparities of socioeconomic development of regions in Ukraine: the toolbar for estimation and regulation]. Monograph.-Kh.: PH «InzhEK», 2014. –264 p.
2. Kosyrieva O.V. Analiz dyferenstiatsiyi sotsial'no-ekonomichnogo rozvytku regioniv u krayinah-chlenakh ES [Analyzing the Differentiation of Socio-Economic Development of Regions in EU Member States] // Problems of economics. – №1. – 2016. – p.14-23.
3. Omelchenko O.I. Otsinyuvannya dyferentsiatsiyi ekonomichnogo rozvytku regioniv Ukrayiny [Evaluation of economic development differentiation of regions of Ukraine] // Social'no-ekonomichni Problemy i Derzhava. – 2016.– №15 (2). – P.5-11 / home page: <http://sepd.tntu.edu.ua>.
4. Vdovichen A.A. and Kruhlianko A.V. Dysproportsiynist' rozvytku rehioniv: yevropeiskyi dosvid ta yoho zastosuvannya v Ukraini [Disparity of regional development: European experience and its application in Ukraine] // Aktualni problemy ekonomiky. – 2015. – № 1 (163). – p.220-231.
5. Neravnovesnost' i tsiklichnost' dinamiki sotsialno-ekonomicheskogo razvitiya regionov: otsenka, analiz i prognozirovaniye [The non-equilibrium dynamics and the cyclical nature of the socio-economic development of regions: assessment, analysis and forecasting]: monography / ed. T.S.Klebanova, N.A Kysym – Kharkiv: FLP Aleksandrova K.M., PH «INZhEK».–2012. –512 p.

6. Martin F. *Geography of unevenness in Europe* // *Spero Journal*. – Autumn-Winter 2008. – №9.
7. *Regional'na polityka v krayinakh Evropy: uroky dlya Ukrayiny* [Regional policy in European countries: lessons for Ukraine] / Za red. S. Maksymenka. – K.: Logos, 2006. – 171 p.; Zimmermann-Steinhart P. *Creating regional identities. Theoretical consideration* / P. Zimmermann-Steinhart. // *ECPR Joint sessions of Work-Shop, Granada, 14-19 April, 2005*. – P.241-253; *Treaty of the EU / treaties_others.htm*; *Regional'na ekonomichna polityka krayin ES: dosvid dlya Ukrayiny: [Regional economic policy of the EU countries: experience for Ukraine]* Monography / M.S. Gamov, A.O.Yegorov, G.L.Kladova, O.O.Nechay, O.P. Samats'kyi. – Zaporizhzhya: ZNTU, 2010. – 192 p. – p.139. Afterword (p.181-185).
8. Prudnikova L.O. *Dosvid podolannya sotsial'no-ekonomichnykh dysproportsiy rozvytku regioniv zarubizhnykh krayin* [Experience of overcoming of socioeconomic disparities of regional development in foreign countries] // *Ekonomichnyy Visnyk Donbasu*. – 2010. – №3 (21). – P.32-35.
9. Chumachenko N.G. Chervova L.G., Kuz'menko L.M. and others. *Region v usloviyakh rosta otkrytosti natsional'noy ekonomiki* [Region in conditions of the growth of national economy openness] NAS of Ukraine. *In-t of industry economics*. – Donetsk, 2010. – 394 p. – Ch. 1.1. *Problemy ekonomicheskogo razvitiya regionov v sovremennykh usloviyakh...*, p. 6-21.
10. *Regional'na ekonomichna polityka krayin ES: dosvid dlya Ukrayiny: [Regional economic policy of the EU countries: experience for Ukraine]* Monography / M.S. Gamov, A.O.Yegorov, G.L.Kladova, O.O.Nechay, O.P. Sarnats'kyi.-Zaporizhzhya: ZNTU, 2010. – 192 p. – p.139. Afterword (p.181-185).
11. *Mizhregional'ne spivrobitnytstvo u systemi novoyi regional'noyi polityky Ukrayiny* [Interregional cooperation in new regional policy system of Ukraine]: analytical note / group of authors, ed. Ya. A. Zhalilo. – K.: NISS, 2011. – 32 p.; *Innovational approach to regional development in Ukraine: analytical note / group of authors, ed. S.O. Bila*. – K.: NISD, 2011. – 80 p. – P.4-21.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Шевченко Ольга Валеріївна, кандидат економічних наук, старший науковий співробітник; завідувач сектору вирівнювання регіонального розвитку відділу регіональної політики Національного інституту стратегічних досліджень,
вул. Пирогова, 7-А, м. Київ, Україна, 01030,
e-mail: olganiss@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Шевченко Ольга Валериевна, кандидат экономических наук, старший научный сотрудник; заведующая сектором выравнивания регионального развития отдела региональной политики Национального института стратегических исследований,
ул. Пирогова, 7-А, г. Киев, Украина, 01030,
e-mail: olganiss@ukr.net

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Shevchenko Olga Valeriyivna, Ph D in economic sciences, Senior researcher; Head of Sector of Regional Development Alignment in Regional Policy Department of the National Institute for Strategic Studies,
Pirogova str., 7-A, Kyiv city, Ukraine, 01030,
e-mail: olganiss@ukr.net

УДК: 339.923

DOI: 10.5281/zenodo.1220849

МНОГОСТОРОННЕЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ТОРГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ: ПОТЕНЦИАЛ И ВОЗМОЖНОСТИ ТРАНСФОРМАЦИИ

Шкутько О.Н.

Актуальность темы определяется необходимостью выяснения потенциала многостороннего регулирования торговых отношений и возможностей его трансформации в рамках реформирования многосторонней торговой системы в условиях глобальной экономики.

Предмет исследования – многостороннее регулирование торговых отношений.

Цель исследования – обоснование теоретических положений и практических рекомендаций, связанных с анализом многостороннего регулирования торговых отношений в условиях глобальной экономики и обоснованием возможности их трансформации с учетом интересов хозяйствующих субъектов.

Методологическая основа исследования - системный подход, методы анализа и синтеза, субъектно-объектного, количественного и качественного, исторического и логического анализа.

Результаты исследования - на основе выявления потенциала и тенденций развития международных торговых отношений, определены возможности и перспективы трансформации многостороннего регулирования, для содействия развитию национальных экономик и обеспечению внешнеторговых интересов в рамках международной торговой политики с целью повышения ее эффективности.